

Gelir tablosu bir şirketin performansını gösteren tablodur ve fiyatlamalar üzerinde yüksek etkiye sahiptir. Satışlar ile başlayan bu tabloda gelir ve giderler gösterilerek kâr rakamları bulunur. Açıklanan kâr rakamları her finansal tablo kaleminde olduğu gibi tek başına anlamsızdır. Bu yüzden açıklanan kâr kalemleri satışlara bölünerek marjlar hesaplanır ve şirketin verimliliği ve performansı ölçülür.

Brüt Kâr Marjı

Brüt kâr satışların maliyeti çıkarıldıktan sonra elde edilen kârdır. Şirketin, ürünün üretim giderleri çıktıktan sonra elde ettiği kârı gösterir. Brüt kârlılığın korunması şirketler için hayati hedeflerden biridir. Bu kârlılığın yükseltilmesi için fiyatlar yükseltilebilir ya da maliyetler düşürülebilir. Rekabet dolayısıyla fiyatları artırmak pek mümkün olmadığından brüt kârlılığı yükseltmenin yolu genelde maliyetleri azaltmaktan geçer. Brüt kâr marjı, şirketin üretim verimliliğini ölçmede de önemli bir kriterdir. Aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$\text{Brüt Kâr Marjı} = \text{Brüt Kâr} / \text{Toplam Satışlar}$$

Şirketlerin brüt kâr marjını belirli bir aralıkta tutabilmeleri ya da yapılan yatırımlar ve optimizasyonlar ile uzun vadede yükseltmeleri inceleme yapılırken bakılması gereken kriterlerdendir. Brüt kâr marjı aynı sektörde faaliyet gösteren şirketleri kıyaslarken de kullanılır. Benzer işleri yapan iki şirketten daha yüksek brüt kâr marjına sahip olanlar üretim verimliliği ve maliyet yönetimi açısından daha iyi durumda olarak değerlendirilir.

FAVÖK Marjı

Faiz, amortisman, vergi öncesi kâr (FAVÖK) şirketlerin operasyonel verimliliği ölçülürken kullanılan en önemli değerlerden biridir. Üretim, yönetim, pazarlama ve satış gibi operasyonların giderleri düşüldükten sonra şirketin elinde kalan kârı gösterir. Faaliyet kârından farklı olarak FAVÖK'e amortisman ve itfa giderleri de eklenir. Bu şekilde şirketin operasyonlarından elde etmesi beklenen nakit de görülebilir. Çünkü amortisman ve itfa bir gider olmasına rağmen nakit çıkışı oluşturmaz. Her birim satışa karşılık şirketin elde ettiği FAVÖK'ü ölçmek için FAVÖK marjı kullanılır ve aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$\text{FAVÖK Marjı} = \text{FAVÖK} / \text{Toplam Satışlar}$$

$$\text{FAVÖK} = \text{Brüt Kâr} - \text{Genel Yönetim Giderleri} - \text{Pazarlama Giderleri} - \text{Ar-Ge Giderleri} + \text{Amortisman ve İtfa Giderleri}$$

FAVÖK marjının korunması her şirketin öncelikli hedeflerinden biridir. Üretim maliyetlerini ve operasyonel giderlerini kontrol altında tutabilen şirketler bunu başarabilir. Şirket ölçeklendikçe FAVÖK marjında iyileşme görülmesi normaldir. Aynı sektörde faaliyet gösteren şirketlerin karşılaştırılmasında kullanılan en önemli kriterlerden biri FAVÖK marjıdır. FAVÖK marjının sektör ortalamalarından yüksek olması o şirketin rakiplerinden önde olduğunun göstergesidir.

Net Kâr Marjı

Şirketin bütün gelirlerinden bütün giderlerinin düşülmesi sonucu elde edilen miktar net kârı gösterir. Bu rakam direkt olarak şirketin özkaynaklarına dahil edilir ve bilançoda da gösterilir. Şirketin her birim satışa karşılık

kazandığı net kârı gösteren oran net kâr marjıdır ve aşağıdaki formül ile hesaplanır:

$$\text{Net Kâr Marjı} = \text{Net Dönem Kârı} / \text{Toplam Satışlar}$$

Net kâr marjı brüt kâr marjı ve FAVÖK marjından farklı olarak daha fazla dalgalanma gösterir. Bunun ana sebebi net kâr hesaplanırken kullanılan finansman, vergi, yatırım gibi faaliyetlerden elde edilen gelir ve giderlerdir. Dönemsel olarak değişkenlik gösteren bu giderler net kâr kalemini de etkiler ve net kâr marjının dalgalanmasını sağlar. Bu dalgalanma dolayısıyla burada bir istikrar aramak doğru değildir ancak uzun vadede net kâr marjının belirli bir seviyede olması önemlidir.

Şirketler faaliyetlerini gerçekleştirirken varlıklarını kullanır. Bu varlıkların ne kadar etkin ve verimli kullanıldığını değerlendirmek için faaliyet etkinlik oranları olarak bilinen rasyolar kullanılır. Bu rasyolarla şirketin varlıklarını satışa ya da nakite çevirme güçleri ölçülür. Şirket yöneticilerinin, yönetim verimliliklerini ölçmesi dolayısıyla verimlilik oranları olarak da bilinirler.